

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Історія держави і права України та зарубіжних країн
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ



ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. декана юридичного факультету
Т.О. Коломосць

« 28 » серпня 2025

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

підготовки бакалаврів
денної та заочної форм здобуття освіти


за спеціальністю **D 8 Право**
галузі знань **D Бізнес, адміністрування та право**

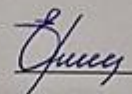
ВИКЛАДАЧ: Пелех Ія Василівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри цивільного права

Протокол № 1 від “28” серпня 2025 р.
Завідувач кафедри цивільного права

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

 Д.О.Єрмоленко

 Д.О.Єрмоленко

2025 рік



Зв'язок з викладачем: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення), iyazozul@gmail.com

Сезн ЗНУ повідомлення: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13136>

Телефон: (061) 228-76-40

Кафедра: кафедра цивільного права, ЗНУ, 5 корп., ауд. 111

1. Опис навчальної дисципліни

Мета курсу «Історія держави і права України та зарубіжних країн» полягає у пізнанні закономірностей еволюції держави і права країн світу, досвіду застосування державно-правових інструментів та юридичних технологій, сформованих у минулому та історично обумовлених об'єктивними суспільними процесами, їх використання в сучасних державно-правових системах, поглиблене вивчення основ римського приватного права. Вивчення історичного досвіду дозволяє глибше зрозуміти сутність сучасних правових інститутів, їхні витоки та еволюцію.

Дослідження процесів генези, становлення, розквіту та занепаду держави і права в певних цивілізаціях сприяє формуванню загальної і професійної культури правника, умінь орієнтуватися в історико-правовому просторі та розуміти витоки сучасних процесів розвитку політичних і правових інститутів, робити самостійні висновки щодо умов та особливостей розвитку державно-правових систем в різні історичні періоди. Воно насамперед дозволяє зрозуміти, що існування усіх державно-правових явищ історично обумовлене, залежить від рівня розвитку суспільства, правової культури населення конкретного регіону.

Дисципліна «Історія держави і права України та зарубіжних країн» будується на базі великої кількості правових пам'яток різних епох та країн.

Дисципліна «Історія держави і права України та зарубіжних країн» тісно пов'язана з такими дисциплінами, як: ОК 1 «Історія України», ОК 8 «Адвокатура України», ОК 7 «Теорія держави та права», ОК 16 «Конституційне право».

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
1	2	3
Статус дисципліни	Обов'язкова	
Семестр	2 -й	2 -й
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість годин	150	
Лекційні заняття	34 год.	14 год.
Практичні заняття	16 год.	12 год.
Самостійна робота	100 год.	124 год.
Консультації	Дистанційно через Zoom (кожен вівторок о 14:00) Логін 9720791209 Пароль 243852	
Вид підсумкового семестрового контролю:	екзамен	

Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=247
---	---

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
<p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.</p> <p>СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на</p>	<p>Практичні методи: виконання вправ, розв'язування задач, складання таблиць тощо.</p> <p>Метод навчання з використанням Інтернет технологій (електронне навчання); науково-дослідний (частково пошуковий) метод. Самостійна робота.</p>	<p>Поточний контроль здійснюється шляхом виконання таких обов'язкових видів роботи, як виступ з питань певної теми розділу на практичному занятті; доповідь з проблемної тематики з презентацією; участь у обговоренні дискусійних питань; письмова контрольна робота, та додаткових видів роботи - участь у ділових (ситуативних) іграх; робота в групах; участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, участь в конкурсах тощо).</p> <p>Підсумковий контрольний захід проводиться по завершенню семестру та складається з письмової відповіді на іспиті (тестування, розгорнута відповідь на питання, вирішення кейсу).</p> <p>Добір балів – можливість для здобувачів, які пропустили заняття з поважних причин показати отримані знання.</p>

<p>сучасну правову систему.</p> <p>СК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.</p> <p>СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини .</p> <p>РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.</p> <p>РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.</p> <p>РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.</p> <p>РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.</p> <p>РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.</p> <p>РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.</p>		
--	--	--

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Вступ до історії держави і права України та зарубіжних країн. ІДП як наука і навчальна дисципліна. Держава та право країн Стародавнього Сходу. Античні держави та право. Ранньофеодальна держава і право. Станово-представницька монархія. Абсолютна монархія.



Змістовий модуль 2.

Держава та право Великої Британії (XVII – XVIII ст.). Держава та право США (XVII – XIX ст.). Держава та право Франції (XVIII – XIX ст.). Держава та право Німеччини в XIX ст. – на поч. XX ст. Державно-правовий розвиток Російської, Австрійської та Австро-Угорської імперій (XIX – поч. XX ст.). Формування та розвиток радянської держави та права. Державно-правовий розвиток країн світу у XX – поч. XXI ст.

Змістовий модуль 3.

Стародавні держави і право на території сучасної України. Держава та право Русі. Особливості розвитку Галицько-Волинської держави та її права. Державно-правове становище України у складі Великого князівства Литовського. Суспільно-політичний лад і право України під владою Польщі та Речі Посполитої. Військово-політичний устрій та право Запорозької Січі.

Змістовий модуль 4.

Українська гетьманська держава (Військо Запорозьке) та її право. Суспільно-політичний лад і право українських земель у складі Російської, Австрійської, Австро-Угорської імперій (кін. XVIII – поч. XX ст.). Національна держава і право України у добу революції (1917 - 1921 рр.). Українська РСР (УСРР) та її право. Розпад СРСР і відродження Української незалежної держави. Державність України з початку вторгнення РФ (2014 рік і по сьогодні).

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Лекція 1	<p><i>ІДП як наука і навчальна дисципліна. Держава та право країн Стародавнього Сходу</i></p> <p>1. Предмет, методи вивчення «Історії держави та права». 2. Місце «Історії держави та права» в системі юридичних дисциплін та значення для підготовки юристів вищої кваліфікації. 3. Періодизація «Історії держави та права». 4. Загальна характеристика розвитку держави і права країн Стародавнього Сходу. а) Суспільний лад країн Стародавнього Сходу. б) Державний лад країн Стародавнього Сходу. 5. Джерела та основні права держав Стародавнього Сходу: а) Закони царя Хаммурапі б) Закони Ману</p>	2	2	<i>щотижня</i>

Практичне заняття 1	<p><i>ЦДПУЗК як навчальна дисципліна. Держава та право країн Стародавнього Сходу</i></p> <p>1. Предмет та методи вивчення дисципліни «Історія держави та права». 2. Місце навчальної дисципліни «Історія держави та права» в системі юридичних дисциплін та значення для підготовки юристів вищої кваліфікації. 3. Періодизація у навчальній дисципліні «Історія держави та права». 4. Загальна характеристика розвитку держави і права країн Стародавнього Сходу. Суспільний лад країн Стародавнього Сходу. а) суспільний лад Стародавнього Єгипту б) суспільний лад Вавилону в) суспільний лад Індії</p>	2	2	1 раз на 2 тижні
Самостійна робота	<p>1. Порівняльна характеристика кримінального процесу за законами Ману та Хаммурапі. 2. Порівняльна характеристика шлюбно-сімейних відносин за законами Хаммурапі та Ману. 3. Порівняльна характеристика регулювання майнових відносин за законами Ману і Хаммурапі. Стародавньої Індії г) суспільний лад Стародавнього Китаю. 4. Державний лад країн Стародавнього Сходу. а) державний лад Стародавнього Єгипту б) державний лад Вавилону в) державний лад Стародавньої Індії г) державний лад Стародавнього Китаю 5. Джерела та основи права держав Стародавнього Сходу: а) Закони царя Хаммурапі б) Закони Ману</p>	5	8	щотижня
Лекція 2	<p><i>Античні держави та право</i></p> <p>1. Загальна характеристика розвитку античних держав та їх права. 2. Виникнення Афіньської рабовласницької держави та її суспільний лад. 3. Державний лад Афіньського полісу та його право. 4. Суспільний та державний лад Стародавньої Спарти. Право Спарти.</p>	2	2	щотижня
Самостійна робота	<p>1. Закони Лікурга та їх вплив на розвиток Стародавньої Спарти. 2. Християнство у Римській імперії: зародження, становлення, вплив на державно-правові процеси. 3. Право власності та зобов'язальне право Риму.</p>	5	8	щотижня
Лекція 3	<p><i>Ранньофеодальна держава і право</i></p> <p>1. Суспільний лад та державний устрій Франкської держави. 2. «Салічна Правда» - видатна пам'ятка ранньофеодального права. 3. Золота Орда: державний устрій, суспільний лад, право.</p>	2	2	щотижня

Практичне заняття 2	<i>Загальна характеристика розвитку держави і права у середні віки.</i> 1. Суспільний та державний лад Франкської держави. 2. «Салічна Правда» – видатна пам'ятка ранньофеодального права. 3. Золота Орда: державний та суспільний лад, право.			<i>1 раз на 2 тижні</i>
Самостійна робота	1. Формування феодальних відносин у франків. 2. Правове регулювання бенефіцій згідно реформі Карла Мартела. 3. Арабський халіфат: передумови виникнення та особливості суспільного та державного ладу .	5	8	<i>щотижня</i>
Змістовий модуль 2				
Лекція 4	<i>Станово представницька монархія</i> 1. Формування станово-представницької монархії в Англії. 2. Суспільний та державний лад Англії за станово-представницької монархії. Велика Хартія вольностей 1215 року. 3. Формування станово-представницької монархії у Франції. 4. Суспільний та державний лад Франції за станово-представницької монархії. Великий березневий ордонанс 1357 р.	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	1. Місце Римо-католицької церкви у політичній системі феодальних держав Західної Європи. 2. Значення діяльності Симона V де Монфора для становлення парламентаризму в Англії. 3. Поява магдебурзького права у державах Західної Європи.	10	8	<i>щотижня</i>
Лекція 5	<i>Суспільний та державний лад Франції у період абсолютної монархії.</i> 1. Загальна характеристика правової системи Франції періоду абсолютної монархії. 2. Особливості суспільного та державного ладу Англії періоду абсолютної монархії. 3. Загальна характеристика правової системи Англії періоду абсолютної монархії. 4. Трансформація державно-правового устрою московії у російську імперію, її суспільний та державний лад. 5. Джерела права.	2		<i>щотижня</i>
Практичне заняття 3	<i>Особливості суспільного та державного ладу Німеччини періоду абсолютної монархії.</i> 1. Загальна характеристика кодексу «Кароліна». 2. Суспільний та державний лад Іспанії у період абсолютної монархії	2	2	<i>1 раз на 2 тижні</i>

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Історія держави і права України та зарубіжних країн



Самостійна робота	1. Розвиток кримінального права Англії доби абсолютизму. 2. Особливості кримінального процесу за "Кароліною". 3. Здійснення поліцейських функцій у феодальних державах Європи.	5	8	щотижня
Лекція 6	<i>Англія в період революцій</i> 1. Буржуазна революція в Англії: її передумови, особливості та етапи. 2. Формування буржуазної держави. Державний лад індепендентської республіки. 3. Встановлення протекторату О. Кромвеля. Загальна характеристика «Знарядь управління». 4. Утвердження конституційної монархії в Англії. Загальна характеристика: «Хабеас корпус акт», «Біль про права» та «Закон про престолоспадкування».	2	2	щотижня
Самостійна робота	1. Еволюція англійського парламентаризму у XVII – XIX ст. 2. Формування прецедентної системи права. 3. Формування Британської колоніальної імперії.	5	8	щотижня
Лекція 7	<i>Війна за незалежність у Північній Америці та утворення США.</i> 1. Декларація незалежності 1776 р., Статті Конфедерації 1781 р. 2. Конституція США 1787 р. Біль про права 1791 р. 3. Громадянська війна 1861-1865 рр. та її вплив на розвиток законодавства США. 4. Буржуазна революція 1789 – 1794 рр.: причини, особливості та основні етапи. 5. Декларація прав людини і громадянина 1789 р. 6. Порівняльна характеристика Конституцій Франції 1791 р. та 1793 р.	2		щотижня
Практичне заняття 4	<i>Право Європи Новітнього Часу</i> 1. Встановлення яacobінської диктатури. Її державний лад та зміни у правовій системі. 2. Консульство та імперія Наполеона Бонапарта. Еволюція державного ладу Франції. 3. Загальна характеристика Цивільного (1804) та Кримінального (1810) кодексів Франції. Їхнє значення для розвитку буржуазного права Європи. 4. Розвиток державного ладу та права Франції у другій половині XIX ст.	2		1 раз на 2 тижні
Самостійна робота	1. Характерні особливості правової системи яacobінської диктатури. 2. Паризька Комуна та її державний лад. Законодавство Паризької комуни. 3. Формування континентальної система права. 4. Вплив Кодексу Наполеона на законодавство інших країн. 5. Основні принципи	5	8	Щотижня

	функціонування системи «стримування та противаг» за Конституцією США. 6. Еволюція судової системи США (XIX – XX ст.) 7. «Дуалізм права» у США.			
Лекція 8	<i>Держава та право Німеччини в XIX ст. – на поч. XX ст., Російська Імперія.</i> 1. Утворення Німецької імперії: передумови та особливості. 2. Загальна характеристика Конституції 1871 р. 3. Державний лад імперії та політичний режим. 4. Загальна характеристика Кримінального кодексу 1871 р. 5. Еволюція суспільного та державного ладу російської імперії. 6. Буржуазні реформи в російській імперії: передумови, правове забезпечення та зміст. 7. Загальна характеристика джерел права.	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	1. «Весна народів» у країнах Західної Європи. 2. Витоки русифікаторської політики у російській імперії у XVIII – поч. XX ст. 3. Державна Дума у російській імперії (поч. XX ст.): формування, склад та компетенція.	5	4	<i>щотижня</i>
Лекція 9	<i>Формування та розвиток радянської держави та права</i> 1. Лютнева 1917 р. революція в російській імперії. Утворення російської соціалістичної федеративної радянської республіки. 2. Державний лад РСФРР за Конституцією 1918 р. 3. Утворення СРСР. Конституція СРСР 1924 р. 4. Кодифікація радянського законодавства у 20-ті роки. 5. Конституція СРСР 1936 р. Оформлення сталінської моделі тоталітарної системи державного управління. Масові репресії в СРСР. 6. Розпад СРСР: передумови та наслідки	2		<i>щотижня</i>
Практичне заняття 5	<i>Розвиток радянської держави та права</i> 1. Лютнева революція 1917 р. Законодавча діяльність Тимчасового уряду. 2. Перша кодифікація радянського права (20-ті роки XX ст.) 3. Друга кодифікація радянського права. Нові форми кодифікації в 1950-1960-х роках. 4. Зміни у політичній системі СРСР у період перебудови.	2	2	<i>1 раз на 2 тижні</i>
Самостійна робота	1. Державно-правові наслідки Першої світової війни. 2. Листопадова революція 1918 р. у Німеччині. Конституція 1919 р. 3. Становлення тоталітарних режимів в Італії, Німеччині, Японії. 4. Державно-правовий розвиток США. 5. Конституційний розвиток країн світу після Другої світової	5	8	<i>щотижня</i>

	війни. 6. Утворення НАТО, основний зміст північноатлантичного договору. Військова співпраця Україна та НАТО в умовах російсько-української війни. 7. Історія створення і розвитку Європейського Союзу			
Змістовий модуль 3				
Лекція 10	<i>Стародавні держави і право на території сучасної України</i> 1. Періодизація та джерела історії вітчизняної державності та права. 2. Державний лад та суспільний устрій Скіфської держави. 3. Античні міста-держави та їх політична система. 4. Державний лад та суспільний устрій Боспорського царства. 5. Право стародавніх держав на території сучасної України. 6. Виникнення державності у східних слов'ян. Формування Руської держави.	2	2	<i>щотижня</i>
Самостійна робота	1. Характеристика джерел вивчення Історії держави та права України. 2. Скіфія у працях Геродота. 3. Кримінальне право у полісах Північного Причорномор'я	5	8	<i>щотижня</i>
Лекція 11	<i>Держава та право Русі. Особливості розвитку Галицько-Волинської держави та її права.</i> 1. Передумови утворення Руської держави. Наукові концепції формування Русі. 2. Суспільний та державний лад Русі. 3. Джерела права княжої доби. «Руська правда»: основні списки і редакції. 4. Характерні риси права за «Руською правдою»: а) майнове право; б) зобов'язальне право; в) шлюбно-сімейне та спадкове право; г) злочини і покарання; д) судочинство.	2		<i>щотижня</i>
Практичне заняття 6	<i>Передумови та процес формування Галицько-Волинської держави.</i> 1. Особливості суспільного та державного ладу Галицько-Волинської держави. 2. Джерела права Галицько-Волинської держави.	2		<i>1 раз на 2 тижні</i>
Самостійна робота	1. Сучасні наукові концепції утворення Руської держави. 2. Зміни в державно-правових інститутах Русі в період феодальної роздробленості. 3. Роль Данила Галицького у становленні та зміцненні Галицько-Волинської держави	5	8	<i>щотижня</i>
Лекція 12	<i>Державно-правове становище України у складі Великого князівства Литовського.</i> 1. Формування Великого князівства	2	2	<i>щотижня</i>

	Литовського. Етапи приєднання руських земель до Великого князівства Литовського. 2. Еволюція суспільного ладу Великого князівства Литовського. 3. Еволюція державного ладу Великого князівства Литовського. 4. Джерела права Великого князівства Литовського. 5. Характерні риси права за Статутами Великого князівства Литовського (1529, 1566, 1588 років): а) майнове право; б) зобов'язальне право; в) шлюбно-сімейне та спадкове право; г) злочини і покарання; д) судочинство.			
Самостійна робота	1. Суспільно-політичний лад на руських землях у складі Королівства Польського (1340 – 1569 рр.) 2. Утворення Речі Посполитої та еволюція її державного ладу. 3. Трансформація соціальної структури та правового статусу української нації у складі Речі Посполитої.	5	4	<i>щотижня</i>
Змістовий модуль 4				
Лекція 13	<i>Військово-політичний устрій та право Запорозької Січі</i> 1. Заснування Запорозької Січі та процес її еволюції до протодержавного утворення. 2. Суспільний лад «козацької республіки». 3. Органи влади та управління Січчю як протодержавним утворенням. 4. Джерела та риси права Запорозької Січі.	2		<i>щотижня</i>
Практичне заняття 7	<i>Формування, суспільно-політичний та адміністративний устрій Війська Запорозького.</i> 1. Встановлення союзних відносин Війська Запорозького та Московського царства. 1. Еволюція державного та суспільного ладу Війська Запорозького у II пол. XVII — XVIII ст. 3. Правова система Української гетьманської держави. 4. Конституція Пилипа Орлика 1710 р. 5. Кодифікація та основні риси права України-Гетьманщини.	2		<i>1 раз на 2 тижні</i>
Самостійна робота	1. Гадяцький договір (1658 р.) І. Виговського та Переяславські статті (1659 р.) Ю. Хмельницького: суть та наслідки для України. 2. Українсько-шведська угода І. Мазепи: передумови, мета й наслідки. 3. Андрусівське перемир'я 1667 р., Бахчисарайський мирний договір 1681 р. та Вічний мир 1686 р. як складові процесу поділу України. 4. Поділи Польщі та зміни у суспільному та політичному ладі Правобережної України.	5	8	<i>Щотижня</i>

Лекція 14	<p><i>Суспільно-політичний лад і право українських земель у складі Російської, Австрійської, Австро-Угорської імперій (кін. XVIII – поч. XX ст.)</i></p> <p>1. Суспільний лад та органи управління українськими землями у складі російської імперії. 2. Еволюція правової системи в українських землях у складі російської імперії. 3. Суспільний лад та органи управління українськими землями у складі Австрійської та Австро-Угорської імперій. 4. Еволюція правової системи в українських землях у складі Австрійської та Австро-Угорської імперій.</p>	2		щотижня
Самостійна робота	<p>1. Систематизація українського права у першій пол. XIX ст. 2. Судова реформа 1864 р. у Російській імперії та її запровадження в Україні. 3. Крайові та місцеві органи управління в Галичині, Буковині, Закарпатті у другій пол. XIX ст.</p>	5	8	щотижня
Лекція 15	<p><i>Національна держава і право України у добу революції (1917 - 1921 рр.)</i></p> <p>1. Процеси державотворення за доби Центральної Ради: а) Утворення та правова легітимізація Центральної Ради та її діяльності. б) Еволюція державно-правового статусу України від автономії до незалежності. 2. Формування національної системи права за доби Центральної Ради. Конституція УНР. 3. Утворення Української Держави під керівництвом П. Скоропадського. Особливості її суспільного та державного ладу, права</p>	2	2	щотижня
Практичне заняття 8	<p><i>Національна держава і право України у добу революції (1917 - 1921 рр.)</i></p> <p>1. Утворення другої УНР (Директорія), еволюція її державного ладу та особливості розвитку права. 2. Утворення Західноукраїнської Народної Республіки. Її суспільний та державний лад, право. 3. Правове оформлення возз'єднання ЗУНР і УНР, його державно-правові наслідки</p>	2		1 раз на 2 тижні
Самостійна робота	<p>1. Брестський мир 1918 р. і його наслідки для України. 2. Федералізм та «незалежництво» як тенденції у політичному житті України доби національної революції 1917-1921 років. 3. Варшавський договір 1920 р. та Ризький мир 1921 р., їхні передумови та наслідки для України.</p>	10	4	щотижня
Лекція 16	<p><i>Українська РСР (УСРР) та її право</i></p> <p>1. Утворення радянської держави на</p>	2		щотижня

	території України. Основи її державного ладу. 2. Законодавче закріплення та функціонування репресивної системи в УРСР в умовах тоталітарного режиму в 1930-х рр. Геноцид українського народу під час Голодомору 1932-1933 років. 3. Порівняльний аналіз Конституцій Української СРР (УРСР) 1919, 1929, 1937 та 1978 рр. 4. Спроби відновлення української державності напередодні та в ході Другої світової війни: а) проголошення незалежності Карпатської України; б) акт ОУН про відновлення Української держави від 30 червня 1941 р. 5. Правове оформлення входження Кримської області та міста Севастополя до складу УРСР.			
Самостійна робота	1. Правові засади входження УСРР до складу Союзу РСР. Конституція СРСР 1924 р. 2. Утворення та діяльність міліції радянської України (1919-1941 рр.) 3. Адміністративно-територіальна реформа в УСРР у 1920-1930-х рр. Молдавська АРСР у складі радянської України (1924 – 1940 рр.) 4. Право УРСР в умовах тоталітарного режиму в 1930-х рр. 5. Приєднання Західної України, Північної Буковини та частини Бессарабії до УРСР (1939 – 1940 рр.)	5	8	<i>щотижня</i>
Лекція 17	<i>Розпад СРСР і відродження Української незалежної держави.</i> 1. Декларація про державний суверенітет України, Акт проголошення незалежності України та процес правового оформлення ліквідації СРСР. 2. Основи державного ладу України. 3. Основні етапи конституційного процесу в Україні. Конституція 1996 р. та зміни до неї. 4. Головні напрями реформування правової системи України (1991 р. – по сьогоднішній день).	2		<i>щотижня</i>
Самостійна робота	1. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. – правове оформлення державної незалежності України. 2. Біловезька угода 8 грудня 1991 р. та її значення. 3. Подолання гендерної нерівності у сучасному українському суспільстві. 4. Анексія АР Крим російською федерацією у 2014 р. та наслідки цієї події для подальшого розвитку державності України. 5. Геноцид українського народу, розв'язаний російською федерацією в ході війни проти України.	10	8	<i>щотижня</i>

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
1	2	3	4	5
Поточний контроль				
Практичне заняття №1	Усне опитування, порівняльний аналіз, вирішення кейсів.	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=247	Правильна і вичерпна відповідь поставлені питання оцінюються у 8 б. 8 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, у повному обсязі; 7-6 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, є неточності; 5-4 балів – відповідь надана із розумінням основних понять, положень і фактів, проте завдання не в повному обсязі або містять помилки; 2-3 балів – відповіді надані частково; 1 бал – відповіді надані частково і з помилками	8
Практичне заняття №2	Усне опитування, порівняльний аналіз, вирішення кейсів.	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=247	Правильна і вичерпна відповідь поставлені питання оцінюються у 7 б. 7 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, у повному обсязі; 6-5 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, є неточності; 4-3 балів – відповідь надана із розумінням основних понять, положень і фактів, проте завдання не в повному обсязі або містять помилки; 2 бали – відповіді надані частково; 1 бал – відповіді надані частково і з помилками	7
Практичне заняття №3	Усне опитування, порівняльний аналіз, вирішення кейсів.	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=247	Правильна і вичерпна відповідь поставлені питання оцінюються у 8 б. 8 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, у повному обсязі; 7-6 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, є неточності; 5-4 балів – відповідь надана із розумінням основних понять, положень і фактів, проте завдання не в повному обсязі або містять помилки; 2-3 балів – відповіді надані частково; 1 бал – відповіді надані частково і з помилками	8
Практичне заняття №4	Усне опитування, порівняльний аналіз, вирішення кейсів.	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=247	Правильна і вичерпна відповідь поставлені питання оцінюються у 7 б. 7 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, у повному обсязі; 6-5 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, є неточності; 4-3 балів – відповідь надана із розумінням основних понять, положень і фактів, проте	7



			завдання не в повному обсязі або містять помилки; 2 бали– відповіді надані частково; 1 бал – відповіді надані частково і з помилками	
Практичне заняття №5	Усне опитування, порівняльний аналіз, вирішення кейсів.	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=247	Правильна і вичерпна відповідь поставлені питання оцінюються у 8 б. 8 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, у повному обсязі; 7-6 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, є неточності; 5-4 балів – відповідь надана із розумінням основних понять, положень і фактів, проте завдання не в повному обсязі або містять помилки; 2-3 балів – відповіді надані частково; 1 бал – відповіді надані частково і з помилками	8
Практичне заняття №6	Усне опитування, порівняльний аналіз, вирішення кейсів.	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=247	Правильна і вичерпна відповідь поставлені питання оцінюються у 8 б. 8 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, у повному обсязі; 7-6 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, є неточності; 5-4 балів – відповідь надана із розумінням основних понять, положень і фактів, проте завдання не в повному обсязі або містять помилки; 2-3 балів – відповіді надані частково; 1 бал – відповіді надані частково і з помилками	8
Практичне заняття №7	Усне опитування, порівняльний аналіз, вирішення кейсів.	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=247	Правильна і вичерпна відповідь поставлені питання оцінюються у 7 б. 7 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, у повному обсязі; 6-5 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, є неточності; 4-3 балів – відповідь надана із розумінням основних понять, положень і фактів, проте завдання не в повному обсязі або містять помилки; 2 бали– відповіді надані частково; 1 бал – відповіді надані частково і з помилками	7
Практичне заняття №8	Усне опитування, порівняльний аналіз, вирішення кейсів.	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=247	Правильна і вичерпна відповідь поставлені питання оцінюються у 7 б. 7 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, у повному обсязі; 6-5 балів – відповідь надано на всі основні і додаткові запитання, без помилок, є неточності; 4-3 балів – відповідь надана із розумінням основних понять, положень і фактів, проте завдання не в повному обсязі або містять помилки; 2 бали– відповіді надані частково; 1 бал – відповіді надані частково і з помилками	7
Усього за поточний контроль				60

Підсумковий контроль				
Екзамен	Теоретичне завдання	Підготовка до заліку здійснюється за навчальним матеріалом усього курсу Питання для підготовки: передбачає розгорнуте висвітлення двох питань, перелік яких наведено у Moodle на сторінці дисципліни	<p>правильна відповідь на одне питання оцінюється у 5 балів</p> <p>5 балів - Відповідь повна, логічна та аргументована, демонструє глибоке розуміння навчального матеріалу. Здобувач правильно розкриває всі елементи питання; коректно використовує юридичну термінологію; посилається на норми законодавства, доктрину та/або судову практику (за потреби); вміє аналізувати правові явища, робити обґрунтовані висновки; не допускає фактичних чи концептуальних помилок.</p> <p>4 бали - Відповідь загалом правильна і повна, але містить незначні неточності.</p> <p>Здобувач розкриває основний зміст питання; правильно застосовує більшість правових понять; допускає окремі помилки у формулюваннях або незначні прогалини в аргументації; висновки в цілому правильні, але недостатньо розгорнуті.</p> <p>3 бали - Відповідь частково правильна, знання мають фрагментарний характер.</p> <p>Здобувач розкриває лише окремі аспекти питання; поверхово володіє юридичною термінологією; допускає помилки у тлумаченні норм права; не завжди може логічно обґрунтувати власну позицію; висновки неповні або недостатньо аргументовані.</p> <p>2 бали- Відповідь неповна та значною мірою помилкова.</p> <p>Здобувач не розкриває суті питання; плутає основні правові поняття; неправильно тлумачить норми законодавства; відсутній логічний зв'язок між окремими частинами відповіді; висновки є необґрунтованими або неправильними.</p> <p>1 бал - Відповідь мінімальна та поверхова. Здобувач відтворює окремі терміни або фрагменти матеріалу без розуміння їх змісту; не може пояснити сутність правових явищ; припускається грубих концептуальних помилок; фактично не володіє матеріалом з питання.</p> <p>0 балів – Здобувач не дав відповіді на питання або відмовився відповідати; відповідь не відповідає змісту питання; демонструє повну відсутність знань з теми.</p>	10 балів
	Тестування в Moodle	Передбачається відповідь на 20 тестових питань з усього	Виконання тестових завдань відбувається на сторінці	20 балів

		курсу	дисципліни в СЕЗН ЗНУ. З банку тестових завдань СЕЗН ЗНУ для кожного здобувача освіти випадковим чином обирається 20 тестових завдань. Правильна відповідь оцінюється у 1 бал за одне тестове питання	В
	Практичне завдання	Зміст, вимоги до оформлення: в якості практичного завдання передбачається вирішення задачі з курсу дисципліни.	Правильна відповідь оцінюється у 10 балів 10 балів здобувачі вищої освіти отримують якщо всі питання в задачі розкриті повністю без помилок; демонструють всебічне системне і глибоке знання програмного матеріалу; виявляє творчі здібності у розумінні, викладі та використанні навчального матеріалу; 9-5 бали – питання розкриті без суттєвих помилок, здобувачі освіти демонструють володіння знаннями основного програмного матеріалу, засвоєння інформації у межах лекційного курсу; вміння використовувати їх для вирішення типових практичних ситуацій, припускаючись окремих незначних помилок; 4-2 бали – питання розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти демонструють значні прогалини у знаннях основного та обізнаність із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються не вірно, задача не виконана повністю, або виконана із суттєвими помилками; 1 бал здобувачі освіти отримують якщо понад 60 % питань певної роботи розкриті частково або неправильно; здобувачі освіти обізнані із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики передбачені програмою дисципліни використовуються неправильно.	10 балів В
Усього за підсумковий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		

FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

1. Історія держави та права зарубіжних країн (схеми і таблиці). Навчальний посібник / О.В. Шкуратенко, Н.О. Дорошук, Ю.В. Сокур та ін. Київ. ТОВ «7БЦ», 2023. 152 с.
2. Марченко О. В. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. У 2-х т. / О. В. Марченко. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2024. Т. 1. 312 с.
3. Марченко О. В. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. У 2-х т. / О. В. Марченко. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. Т. 2. 428 с.
4. Історія держави і права зарубіжних країн. Курс лекцій / В.М. Щербатюк (кер. авт. кол.), Ю.В. Сокур (відп. секр.), Є.С. Дурнов, О.А. Житков, Ю.В. Кривицький та ін.; за ред. В.М. Щербатюка. Київ. Видавництво «Фенікс», 2021. 536 с.
5. Історія держави і права (схеми та таблиці): навчальний посібник / О.В. Шкуратенко, Н.О. Дорошук та ін. Київ. «Видавництво Людмила», 2021. 288 с.
6. Щербатюк В.М., Крижна В.В., Сокур Ю.В. Суспільний та державно правовий розвиток Стародавнього Вавилону: сучасна вітчизняна історіографія *Сторінки Історії*, 2022. №54. DOI: https://doi.org/10.20535/2307_5244.54.2022.264560.
7. Історія держави та права : навч. посібн. / Д.Є. Забзалюк, В.С. Макарчук, В.Я. Марковський, В.Д. Яремчук, Н.Я. Рудий (Заг. ред. Д.Є.Забазалюка та В.Я. Марковського) ; Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів : СПОЛОМ, 2021. 438 с.
8. Дручек О.В., Волуйко О.М., Вовк В.М., Посмітна В.В., Коба М.М. Історія держави і права зарубіжних країн. Київ 2024. 186 с.
9. Право Європейського Союзу : академічний курс : підручник : 2-ге вид., доповнене і виправлене / В. І. Муравйов, Н. Б. Мушак, Ю. О. Волошин. Київ-Одеса : Фенікс, 2021. 436 с.
10. Яремчук В. Д. Основи права Європейського Союзу та Ради Європи: дефініції, джерела, схеми, таблиці та персоналії : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 340 с.
11. Romanenko K., Chmielarz P., Taran D., Kuryliuk Y., Pelekh I. A Systematic Review of Constitutional Regulation of Martial Law and Its Impact on Citizens' Rights. *Global Prosperity*. 2025. Vol. 5. № 3. С. 1-24. URL: <https://gprosperity.org/index.php/journal/article/view/180/157>.
12. Єрмоленко Д. О., Макаренко О. Л., Пелех І. Латинізація судових рішень як складник правової інтеграції України. *Правові новели*. 2025. № 26. С. 350-358. URL: http://legalnovels.in.ua/journal/26_2025/42.pdf.
13. Єрмоленко Д. О., Макаренко О. Л., Пелех І. Латинські вирази в рішеннях Конституційного Суду України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2025. № 18. С. 1-7. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2025-18-01-05/2025-18-01-05>
14. Пелех І., Єрмоленко Д. Антикорупційна правова політика в Україні: історико-теоретичний аспект. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2025. № 15. С. 1-7. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2025-15-01-13/2025-15-01-13>.
15. Пелех І. Історичні моделі перехідного правосуддя та їх адаптація до умов сучасного українського досвіду. *Право і суспільство*. 2025. № 6. С. 565-570. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2025/6_2025/81.pdf.

Інформаційні джерела:

1. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Електронний репозитарій НАСБ. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/home>.
3. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>.
4. Державна науково-технічна бібліотека України. URL: <https://dntb.gov.ua/>.
5. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <https://odnb.odessa.ua/>.
6. Офіційний сайт Ради Європи. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/home>
7. Правова база Європейського Союзу. URL: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=en>
8. Американська бібліотека НаУКМА. URL: <https://al.ukma.edu.ua/>

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання.

Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Політика академічної доброчесності

Усі письмові роботи, що виконуються слухачами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення StrikePlagiarism. Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності. Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел:

Електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>

Цифрова повнотекстова база даних англomовної наукової періодики JSTOR: <https://www.jstor.org/>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.

Під час виконання заходів контролю (термінологічних диктантів, контрольних робіт, іспитів) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання.



ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2025-2026 н.р. доступний за адресою:
<https://surl.li/vlwuoj>

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів Запорізького національного університету: <https://surl.li/wdzjrl>

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://surl.lu/hfjbya>

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://surl.li/qgacqa>

Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до:

Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://surl.li/unwzzm>

Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://surl.lu/xkxmuz>

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Кабінет практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** – навч. корп. №4, каб. №235 (понеділок, середа, четвер 9.00-11.00, 13.00-15.00), навч. корп. №9 (ІННІ) каб.57 (п'ятниця 9.00-11.00, 13.00-15.00), гуртожиток №6 (вул. Добролюбова, 19, середа 9.00-11.00, 13.00-15.00). Попередній запис за тел.: 228-76-48, (099) 253-78-73 щоденно з 9 до 15.

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://surl.li/ivcwih>

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

Історія держави і права України та зарубіжних країн



СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): <https://moodle.znu.edu.ua>.

Посилання для відновлення паролю: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>